

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ
ਟੇਕ ਚੰਦ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ
ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ, - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲੈਂਟ
ਬਨਾਮ

ਤੇਜ ਭਾਨ, - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1956 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਏ ਅਪੀਲ ਨੰ. 472, ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ।

ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ (1932 ਦਾ IX)—ਸੈਕਸ਼ਨ 37 ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਟ੍ਰਸਟਸ ਐਕਟ (1882 ਦਾ II)—ਸੈਕਸ਼ਨ 88—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ — ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਮ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਈਵਾਲ — ਦੂਜੇ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ—ਸੈਕਸ਼ਨ 13(ਬੀ) — ਅਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ — ਮੁਨਾਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ—ਕੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਫਰਮ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਧੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਤਮ, ਐਕਸੈਸੋਰੀਅਮ ਸੀਕਿਊਟਰ ਸੂਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਊਟਗੋਇੰਗ ਪਾਰਟਨਰ ਕੋਲ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਰਮ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਛੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਭ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਪਾਰਟਨਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਭਾਗੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਸੰਪੱਤੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਇੱਕ ਸਹਿਭਾਗੀ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਦਾ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕੁਇਟੀ ਕਦੇ ਵੀ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੇ ਉਹ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਪੱਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਸਮਾਨ ਰਕਮ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੁਨਰ, ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ, ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ, ਇਸਲਈ, ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੁਨਰ, ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ

ਨੇ ਫਰਮ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਰਗਾ ਪਰਸ਼ਾਦ ਸੋਢੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 28 ਮਾਰਚ, 1956 ਨੂੰ ਵਧੀ ਹੋਈ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ ਐਮ ਟੰਡਨ, ਉਪ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਬਾਲਾ ਮਿਤੀ 9 ਫਰਵਰੀ 1955, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਢਲੀ ਫਰਮਾਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਰੂਪ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਲੋਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ 1953 ਤੱਕ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੁਰਤੀਵਾਦੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੱਕ 1/2 ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੇ ਲਾਭ-ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਰਤੀਵਾਦੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਫਰਮਾਨ ਤੱਕ, ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖਰਚੇ ਮੁਦਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਤੀਵਾਦੀ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ।

ਐਫ.ਸੀ. ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਡੀ.ਆਰ. ਮਨਚੰਦਾ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ।

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ.—ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਹ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮੁਦਈ- ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜੂਨ, 1952 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੇਜ ਭਾਨ ਨੇ ਜੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਬਾਜਰੀ, ਗਿੱਟੀ, ਸ਼ਿੰਗਲ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਮੈਸਰਸ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ, 4, ਰਾਜਸ ਰੋਡ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਟੈਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਠੋਕੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਪੁਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯੋਗਦਾਨ ਵਜੋਂ 13,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਸਿਰਫ 4,000 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਰਮ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਘੱਗਰ ਨਦੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਰਤੀਵਾਦੀ ਅਵੈਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਰਤੀਨਿਧੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ

ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਬਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਫਰਮ ਵੱਲੋਂ 10 ਜੂਨ 1952 ਨੂੰ ਟੈਂਡਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਊ.ਡੀ., ਪੰਜਾਬ ਨੇ 16 ਜੂਨ, 1952 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰੋਬਾਰ 27 ਜਨਵਰੀ, 1953 ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਘਟਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 26 ਨਵੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਖੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਤਭੇਦ ਸੁਖਾਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ 27 ਫਰਵਰੀ, 1953 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕੰਮ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਫਰਮ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। 27 ਫਰਵਰੀ 1953 ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2/1, ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ, ਕਾਲਕਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਬੈਂਕ, ਅੰਬਾਲਾ ਸਿਟੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ PW/1, ਮਿਤੀ 27 ਫਰਵਰੀ, 1953 ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਬੈਂਕ, ਹਿਸਾਰ ਨੂੰ, ਪੱਤਰ P.W/1, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 1953 ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵੀ ਹੋਇਆ। 11 ਮਾਰਚ, 1953 ਨੂੰ, ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅਵੈਧ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਫਰਮ ਦੀਆਂ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਕਾਰਡ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜਿਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗਾਹਕ ਤੁਹਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P. 3 ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਪੇਪਰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਖਰੜਾ ਜੂਨ, 1952 ਵਿੱਚ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਖਰਾਬ ਸਿਹਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ 'ਤੇ ਮੂਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ, ਜੋ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਹੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 4, ਮਿਤੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਦੁਆਰਾ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਨਾਫੇ ਅੱਧੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ- “ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਮੇਰੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਇਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਬਾਲਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ" ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 5, ਮਿਤੀ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ 1953 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਵਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਸ਼ ਹਨ, ਜੋ ਜ਼ਿਕਰ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ:-

(1) ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਸੀਂ ਐਲ. ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

* * * * *

(2) ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਲ. ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(3) ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਕਤ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

* * * * *

ਫਿਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਮਿਤੀ 14 ਮਾਰਚ, 1953, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 3, ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 5 ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 20 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸਿਰਫ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਡੀ. ਨੂੰ ਬਜ਼ਰੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਟੈਂਡਰ ਮਾਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਭਰੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1/4 ਵੇਂ ਦੇ ਮੁਦਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 3/4 ਵਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3 ਤੋਂ 1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਰਕਮ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਐਡਵਾਂਸ ਲਈ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੱਕ, ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਬਜ਼ਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਉਸਦੇ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਖੱਡ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸੀ, ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ,

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕ ਬੇਨਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਵਿਵਾਦ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - "

"(1) ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੱਕ, 3 ਤੋਂ 1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(2) ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਖਾਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਦੇ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੌਦੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਸਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਭਰਾ ਜੋ ਕਿ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਰਮ ਨੂੰ 'ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ, ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਸਹਾਇਕ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਡੀਡ ਹਰੇਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਅਸਲ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਛੇ ਆਨੇ, ਪੰਜ ਆਨੇ ਅਤੇ ਪੰਜ ਆਨੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:-

ਪੈਰਾ 6. "ਇਹ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਸਾਂਝੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ, ਫਰਮ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਾਰਟਨਰ ਬਾਹਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਭਾਈਵਾਲੀ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਡੀਡ ਨੂੰ 23 ਮਈ, 1953 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਕਾਰੋਬਾਰ 1 ਮਾਰਚ, 1953 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ," ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ 26 ਫਰਵਰੀ 1953 ਨੂੰ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਖੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪਾੜ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 27 ਫਰਵਰੀ 1953 ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਡੀਡ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, 23 ਮਈ, 1953 ਨੂੰ ਇਸ ਡੀਡ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ:-

“(1) ਕੀ ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਯੋਗ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ.

(2) ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੀ ਹਿੱਸੇ ਹਨ? ਓ.ਪੀ. ਪਾਰਟੀਆਂ।”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਸ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਖੁਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7, ਡਾ. ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜੋ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਨੇ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਾਧੂ ਮੁੱਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

“(1) ਕੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰ: 2, 4, 5 ਅਤੇ 6 ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਸਹੀ ਹਨ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ.

(2) ਜੇਕਰ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਅਜੇ ਵੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ.

(3) ਜੇਕਰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭੰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ.

(4) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਬਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਠੇਕਾ ਹੈ। ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ.

(5) ਜੇਕਰ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੇ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਪੁਰਾਣੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਓ.ਪੀ.ਡੀ.

(6) ਕੀ ਮਾਰਚ, 1953 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਡੀ.

(7) ਕੀ ਮੁਦਈ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਹੈ? ਓ.ਪੀ.ਡੀ.

(8) ਜੇਕਰ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦਾ ਨੰ. 7 ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਮੁਦਈ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ? ਓ.ਪੀ.ਪੀ.

(9) ਕੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ? ਓ.ਪੀ.ਡੀ.

(10) ਕੀ ਬਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਖੱਡ ਵਿੱਚੋਂ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੁਆਰਾ 1 ਸਰਕਲ ਪਟਿਆਲਾ, ਚੌਥੀ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਖਨੌਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ? ਓ.ਪੀ.ਡੀ.

(11) ਰਾਹਤ।

ਵਾਧੂ ਮੁੱਦੇ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7, ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8, ਮੁਦਈ ਨੇ ਖੁਦ ਪੂਰਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵੀ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਪੂੰਜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦਾ ਗਠਨ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਉਪਕਰਣ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦਾ

ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਮ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ 'ਤੇ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਛੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿਆਜ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਬਜਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਫਰਮ ਵੱਲੋਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਖੱਡ 'ਚੋਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੇ ਸਟਾਕ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਭਾਈਵਾਲ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਫਰਮ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲਾਭ ਅਤੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੱਕ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੱਕ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੈਸਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਗੇ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੱਕ ਮੈਸਰਸ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਤੇ ਮੈਸਰਸ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਅੰਤਮ ਫਰਮਾਨ ਤੱਕ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਢਲੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਕਰਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਨੇ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਖੱਡ ਤੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ ਨੂੰ ਬਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 15,501-8-0 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 9,500-13-0 ਰੁਪਏ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 7 ਮਾਰਚ, 1954 ਅਤੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1954 ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਸਥਿਤ ਮੈਸਰਸ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰਕਮਾਂ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਣੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਮੈਸਰਸ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੈਸ. ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਨੇ ਰਾਧਿਕਾ ਰਾਣੀ ਦੀ ਖੱਡ ਵਿੱਚੋਂ ਬਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੁਆਰਾ 24 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਤੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1953 ਤੱਕ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਘੱਗਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਲਾਟ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੋਂ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਨੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ਼ ਭਾਨ ਦੁਆਰਾ ਖੱਡ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਬਾਜਰੀ ਦਾ ਸਟਾਕ ਰੱਖਣ

ਲਈ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਫਰਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਪਈ ਹੈ। ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਕੋਲ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਤੰਤਰ ਪੂੰਜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 15,000 ਰੁਪਏ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਖਾਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੋਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਖਾਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੂੰਜੀ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਇੱਕ-ਚੌਥਾਈ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬਰਾਬਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਨਾ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਚੌਥਾਈ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਹ 5 ਫੀਸਦੀ ਸਲਾਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਕਰਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਫਰੇਮਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁਦਈ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8 ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7 ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ. 10 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੀ ਹੈ:-

“ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਫਰਮ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਫਿਰ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ 'ਤੇ ਲਾਭ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਮ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਛੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਜੀਵਿਤ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਕਲਪ ਦੀ

ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:-

(ਏ) ਉਹ ਧਾਰਾ 37 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਸਰ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਉਸ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਬੀ) ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ-ਭਾਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ

(ਸੀ) ਕਿ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਫਰਮ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਥੀ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿੰਦੂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਦੀਕ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਮਾਊਂਟ ਸਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੋਈ ਮਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਦੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਿਆਂਇਕ ਸੈਕੰਡਮ ਐਲੀਗੇਟ ਪ੍ਰੋਬਾਟਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਇਹ ਇੱਕ ਜੱਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਥਿਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ)। ਪਰ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਘਟੀਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੈਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ "ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਖਾਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ, 1932 ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੁੱਦੇ 6, 7 ਅਤੇ 8 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਜਰੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 54 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਉਪਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਫਰਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 54 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਸ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਧਾਰਾ 37 ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ

ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫਰਮ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਮ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 37 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ ਲਈ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ 7 ਮਾਰਚ 1953 ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 15,501-8-0 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 9,500-13-0 ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਦੋ ਰਕਮਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਲਾਹੌਰ ਲਿਮਿਟਡ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ, ਮੇਸਰਸ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਾਤੇ ਫਰੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਫਰਮ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਖਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਕਮਾਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫਰਮ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲਗਭਗ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਹ ਰਕਮ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਕਾਰਨ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਨੇ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਸਥਿਤ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 25,000 ਰੁਪਏ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੇ ਕੋਈ ਪੂੰਜੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਡੀਡ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 10, ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 7, ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸੱਸ ਤੋਂ 10,000 ਰੁਪਏ ਉਧਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਤੋਂ 15,000 ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਉਧਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਕਿਹਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੇ ਇਸ

ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਤਿੰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਲਾਭ ਲਈ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਲਾਭ ਸਮੇਤ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚਾਲ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰੁੱਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲੀ ਡੀਡ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 10 ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਰਕਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੱਸ ਜਾਂ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਨੇ 25,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਦੋ ਰਕਮਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਲਾਹੌਰ, ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਖਾਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਜੋ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਕੋਲ ਸੀ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਲਈ 25,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇਸ ਖਾਤੇ ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਜਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਰਕਮ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੋਟਿਸ ਪੀ. 1, ਮਿਤੀ 4 ਫਰਵਰੀ, 1954 ਵਿੱਚ, ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਸ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ।

7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੋਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 4 ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭੰਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 4 ਦੁਆਰਾ, 9 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਹੀ ਡੀਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਛਲੇ ਨੋਟਿਸ, ਮਿਤੀ 14 ਮਾਰਚ, 1953, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 3 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ

ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਚਿੰਤਾ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ 13,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ, ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁੱਤਰ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੇ ਮਿਤੀ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 1953 ਦੇ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਡੀ 4, ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਿਕਾ ਰਾਣੀ ਤੋਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਖੱਡ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਖੱਡ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਫਰਮ ਵੱਲੋਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਤਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ 12 ਅਕਤੂਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਲਈ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ. 13 ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 150 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਬਜਰੀ ਨੂੰ ਸਟੈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਤਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ 29 ਸਤੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ "ਮੈਸਰਜ਼ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਲਈ" ਇਸ ਡੀਡ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਫਰਮ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਨੂੰ ਭੰਗ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਨੂੰ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ 31 ਦਸੰਬਰ, 1954 ਦੇ ਸਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਿਕਾ ਰਾਣੀ ਦੀ ਖੱਡ ਵਿੱਚੋਂ ਬਜਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੁਆਰਾ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਿਕਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਇਲਟੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦੌਲਤ ਰਾਮ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.8, ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਵਰਕਸ ਰੇਲਵੇ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਹਨ ਕਿ ਸਤਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਨੂੰ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ 19 ਅਗਸਤ, 1955 ਤੱਕ ਪਲਾਟ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਮਨੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਬੂਤ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਫਰਮ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਮ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ-ਤੇਜ ਭਾਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਤੇਜ ਭਾਨ, ਖਾਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ

ਭਾਈਵਾਲੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਛੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦੇ, ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਤੇਜ ਭਾਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਭ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਵੇਗਾ, ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਚੋਣ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖਾਤੇ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੀ. ਐੱਮ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਈਅਰ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਮੁਥੁਸਾਮੀ ਅਈਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਭਗਵਾਨਦਾਸ ਮਿਠਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਿਵੇਟ ਕਾਰਨੈਕ (2) ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਅਹਿਮਦ ਮੁਸਾਜੀ ਸਲੇਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਾਸ਼ਿਮ ਇਬਰਾਹਿਮ ਸਲੇਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਸੁਮਨਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ-

“ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹਨਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 37 ਇੰਗਲਿਸ਼ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ, 1890 ਦੀ ਧਾਰਾ 42 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

42. (1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਫਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਫਰਮ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂੰਜੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਫਰਮ ਅਤੇ ਆਊਟਗੋਇੰਗ ਪਾਰਟਨਰ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਫਿਰ, ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਾਥੀ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਵਿਕਲਪ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜਾਂ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਮਿ੍ਰਤਕ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਜੀਵਿਤ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਿ੍ਰਤਕ ਸਾਥੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਜਾਇਦਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

ਲਾਰਡ ਲਿੰਡਲੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਰਡ ਲਿੰਡਲੇ ਦੁਆਰਾ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 707 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਨਾਫੇ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਅਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਐਕਸੈਸੋਰੀਅਮ ਸੀਕਿਊਟਰ ਸੂਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਇੰਡੀਅਨ ਟ੍ਰਸਟ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 88 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (d) ਅਤੇ (f) ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ:-

“ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟੀ, ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਰ, ਪਾਰਟਨਰ, ਏਜੰਟ, ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ, ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੌਦੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਹਨ, ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਲਾਭ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (d) “A, ਇੱਕ ਭਾਈਵਾਲ, ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। A ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (f). A ਅਤੇ B ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਪੂੰਜੀ ਦੇ A ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ B ਨੂੰ A ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਭਾਰਤੀ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਉਸ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਭਾਗੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਇੱਕ ਸਹਿਭਾਗੀ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀ ਦਾ ਟਰੱਸਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਕੁਇਟੀ ਕਦੇ ਵੀ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ, ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੇ ਉਹ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਇਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਪਰੋਕਤ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰ ਵਿਲੀਅਮ ਗ੍ਰਾਂਟ, ਮਾਸਟਰ ਆਫ ਦ ਰੋਲਜ਼, ਨੇ ਫੇਦਰਸਟੇਨਹੌਗ ਬਨਾਮ ਫੇਨਵਿਕ (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ-

“ਅਗਲਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਕੀ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸਟਾਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਖੋਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉਹ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰਾਬਰ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ, ਅਤੇ ਉਪਜ ਦੀ ਵੰਡ

ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਟਾਕ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ, ਉਹ ਉਸ ਸਟਾਕ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਵੀ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਗਏ। "

ਸਟੀਵਨਸਨ (ਹਿਊਗ) ਐਂਡ ਸਨਜ਼, ਲਿਮਿਟਡ, ਬਨਾਮ ਐਕਟਿਵੇਨਗੋਸਲ-ਇਸਚਾਫਟ ਫਰ ਕਾਰਟੋਨੇਗੋਨ ਇੰਡਸਟਰੀ (1) ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ 1914 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਰਮਨ ਕੰਪਨੀ, ਪੂਜੀ ਦੇ ਜਰਮਨ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਕੇ, ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਸੀ ਉਰਫ਼ ਅਲਗੱਪਾ ਚੋਟੀਅਰ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਮ. ਏ. ਆਰ.ਐਮ ਬਨਾਮ ਰਾਮਨਾਥਨ ਚੇਤਿਆਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2), ਇੱਥੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਮਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਾਸ਼ੀਨਾਥ ਜਗਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (3) ਵੀ ਦੇਖੋ। ਟਰਨਰ ਬਨਾਮ ਮੇਜਰ (4) ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਭਾਗੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਅਹਾਤੇ, ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਿਸ਼ੀਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਲੇਵਿਨ ਆਨ ਟ੍ਰਸਟਸ, ਪੰਦਰ੍ਹਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਪੰਨਾ 203 ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

"ਭਾਗੀਦਾਰ ਵੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਥੀ, ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪੂਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇ, ਉਸਨੂੰ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਖਾਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਨਾਫਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੂਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਤੋਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਖਾਤਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ, ਅਕਸਰ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਜ ਹੀ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ, ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਪੂਜੀ, ਹੁਨਰ, ਉਦਯੋਗ ਆਦਿ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਭੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਨਸ਼ਾ ਰਾਮ 'ਤੇ ਜੋ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਲਾਭ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਜੋ ਉਹ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਤੇਜ ਭਾਨ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਰਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੋ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (ਬੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਵੱਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਭਾਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਵਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲਾਭ ਅਤੇ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਪੂੰਜੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਕਲੇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤੇਜ ਭਾਨ ਅਵੈਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਮਨਚੰਦਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਪਾ ਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ. 1 ਵੱਲ ਵੀ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਬਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਬਾਰਾਂ ਆਨੇ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਚਾਰ ਆਨੇ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਡੀ. 1 'ਤੇ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਤੇਜ ਭਾਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ 27 ਫਰਵਰੀ, 1953 ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜ ਭਾਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਂਟਰੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ D. 1 ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਬਾਰਾਂ ਆਨੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਆਨੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਇੰਦਰਾਜ਼ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪੂੰਜੀ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 (ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਐਕਟ, 1890 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 (1) ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਲਾਰਡ ਲਿੰਡਲੇ ਦੁਆਰਾ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਧੀ, ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 435 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੁੱਲ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਰਕਮਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਹੁਨਰ, ਸਬੰਧ, ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ, ਇਸ ਲਈ, ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਅਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੁਨਰ, ਸਬੰਧ, ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਰਮ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।" ਰੋਬਿਨਸਨ ਬਨਾਮ ਐਂਡਰਸਨ (1) ਵਿੱਚ, ਦੋ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ

ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਮਾਨ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸਟਰ ਆਫ਼ ਦ ਰੋਲਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:-

“ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਗਾਹਕ ਮਿਸਟਰ ਰੌਬਿਨਸਨ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਐਂਡਰਸਨ ਕੋਲ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ—ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਸਟਰ ਰੌਬਿਨਸਨ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਐਂਡਰਸਨ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ-ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰਚੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ: ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਵਪਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਲਾਭ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ 'ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ।”

ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਕਰਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੀਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated By:- Megha Mahajan